

Sygn. akt IV CSKP 9/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa K. M. i M. H.
przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie X. i Gminie H.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 stycznia 2021 r.,
skargi kasacyjnej pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody X.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 marca 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania, pozostawiając
temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie K. M. i M. H. wystąpili z powództwem o zasądzenie od Gminy H. oraz od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Wojewodę X. na ich rzecz solidarnie kwoty określonej ostatecznie na 727 866 zł z ustawowymi odsetkami od 29 grudnia 2010 r. do dnia zapłaty, obejmującej żądane przez powodów odszkodowanie za utraconą nieruchomość składającą się z działek nr 36, 103 i 104, położoną w H., o łącznej powierzchni 0,52 ha oraz odszkodowanie za utracone korzyści z tytułu czynszu, jakie mogliby uzyskać z tej nieruchomości oni sami lub ich poprzednicy prawni, gdyby pozostawała ich własnością i została wydzierżawiona.

Pozwani wniesli o oddalenie powództwa. Skarb Państwa zakwestionował uprawnienia poprzedniczki prawnej powodów W. M. do wskazanych przez nich działek, związek przyczynowy pomiędzy decyzjami administracyjnymi uznanymi za nieważne lub niezgodne z prawem a szkodą wskazywaną przez powodów, ponadto podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

Gmina H. podważała swoją legitymację bierną w sprawie.

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 7 grudnia 2016 r. częściowo uwzględnił powództwo w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody X., od którego zasądził na rzecz powodów solidarnie kwotę 242 622 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty. Roszczenia powodów kierowane przeciwko pozwanej Gminie H. oddalił w całości, podobnie jak dalej idące żądania adresowane do pozwanego Skarbu Państwa.

Według ustaleń Sądu pierwszej instancji nieruchomość w H. nabyła w dniu 13 lipca 1944 r. W. M. Nieruchomość wchodziła w skład „Osady nr 1 i 2 we wsi H.” i obejmowała działki o numerach 20, 88 i 90. Numeracja była w późniejszych latach dwukrotnie zmieniana. W 1977 r. działki nosiły numery 46, 120 i 11, a po kontroli ewidencyjnej z lat 1982-1984 obowiązują aktualne oznaczenia działek nr 36, 103 i 104. Różnica polega jedynie na wysunięciu działek o 1,2 m na północ na skutek wadliwego przyjęcia szerokości granicznej drogi przy odtwarzaniu podziału

parcelacyjnego. Działka zakupiona przez W. M. znajdowała się na terenie zwanym „parcelacją”, który obejmował 25,3608 ha i w 1930 r. został podzielony na 104 działki letniskowe o powierzchni po około 0,20 ha każda, z połówkowymi udziałami w drogach. Plan podziału został zatytułowany „Osada H. nr 1 i 2 w H.”. Posiłkując się opinią biegłego Sąd Okręgowy ustalił, że podział na działki letniskowe doprowadził do stworzenia struktury działek budowlanych, o czym świadczył ich regularny kształt i słaby rodzaj gleby, nie gwarantujący uzyskania odpowiednich plonów z produkcji rolnej. Sposób użytkowania działki nr 36 oraz otoczenia działek nr 103 i 104 potwierdzał nieprzerwany rozwój tego obszaru od lat 70-tych XX w. w kierunku zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

W. M. nigdy nie wykorzystywała swojej nieruchomości na cele rolnicze. Kiedy zmarła w dniu 25 listopada 1966 r. spadek po niej nabył w całości jej brat W. M. Po nim dziedziczyli żona K. M. i syn - powód K. M. po połowie. Z kolei spadek po K. M. nabyły jej dzieci - powodowie K. M. i M. H. po ½ części każde z nich.

W dniu 17 stycznia 1977 r. przeprowadzona została lustracja nieruchomości stanowiącej spadek po W. M. Nieruchomość uznano za opuszczone gospodarstwo rolne. Decyzją z dnia 8 lutego 1977 r. wydaną z upoważnienia Naczelnika Gminy H. orzeczono o przejęciu tego gospodarstwa (o obszarze 0,52 ha, składającego się z działek nr 46, 120 i 121 bez budynków) na własność Państwa bez odszkodowania i w stanie wolnym od obciążeń, jako nieruchomości rolnej nieuprawianej i niepoddawanej właściwym zabiegom agrotechnicznym, której właściciel nie zamieszkuje na terenie wsi H. Decyzja zapadła na podstawie przepisów art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. zmieniającej ustawę z dnia 13 lipca 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 18 kwietnia 1955 r. o uwłaszczeniu i o uregulowaniu innych spraw związanych z reformą rolną i osadnictwem rolnym (Dz.U. Nr 32, poz. 161) oraz § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1961 r. w sprawie opuszczonych gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 39, poz. 198). Przejęte działki, już po zmianie numeracji na 36, 103 i 104, zostały skomunalizowane na rzecz pozwanej Gminy H., co stwierdził Wojewoda W. decyzjami z dnia 1 października 1992 r. (działki nr 103 i nr 104) i z dnia 4 marca 1996 r. (działka nr 36). W dniu 5 listopada 1999 r. pozwana Gmina sprzedała działkę nr 36 małżonkom P.

Decyzją z dnia 9 marca 2007 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w S. stwierdziło nieważność ostatecznej decyzji z dnia 8 lutego 1977 r. o nieodpłatnym przejęciu nieruchomości rolnej w H. Następnie - decyzjami z dnia 18 czerwca 2010 r. oraz z dnia 9 marca 2011 r. - Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji stwierdził nieważność decyzji komunalizacyjnej Wojewody W. z dnia 1 października 1992 r., dotyczącej działek nr 103 i 104 oraz wydanie z naruszeniem prawa decyzji komunalizacyjnej z dnia 4 marca 1996 r., odnoszącej się do działki nr 36. Decyzją z dnia 9 sierpnia 2011 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji utrzymał w mocy swoją decyzję z dnia 9 marca 2011 r. Po uzyskaniu korzystnych decyzji nadzorczych powodowie wystąpili do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o przyznanie im odszkodowania za szkody powstałe w wyniku wydania zdyskwalifikowanych w nich wadliwych decyzji pierwotnych. Podanie to zostało im zwrócone postanowieniem z dnia 11 października 2011 r. Następnie pismem z dnia 1 grudnia 2011 r. powodowie zwrócili się do Starosty M. o przyznanie im nieruchomości zamiennych w miejsce utraconych działek nr 46, 120 i 121, jednak Starosta postanowieniem z dnia 14 lutego 2012 r. odmówił wszczęcia postępowania w tej sprawie. W dniu 19 maja 2014 r. K. M. i M. H. ujawnieni zostali w udziałach $\frac{3}{4}$ i $\frac{1}{4}$ w księdze wieczystej obejmującej działki nr 103 i 104.

Sąd Okręgowy jako podstawę roszczeń powodów wskazał art. 160 k.p.a., który nadal ma zastosowanie do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem jego uchylecia (tj. przed 1 września 2004 r.). Stwierdził, że nieruchomość przejęta na własność Skarbu Państwa decyzją z dnia 8 lutego 1977 r. stanowiła wcześniej (od 13 lipca 1944 r.) własność W. M. i tej nieruchomości dotyczy powództwo odszkodowawcze następców prawnych właścicielki. Nieważność decyzji nacjonalizacyjnej spowodowana była uchybieniami formalnymi (postępowanie toczyło się w stosunku do nieżyjącej już wówczas W. M.), co stwierdziło Samorządowe Kolegium Odwoławcze w S. w decyzji z dnia 9 marca 2007 r.

Sąd Okręgowy zbadał, czy nieruchomość została przejęta na rzecz Skarbu Państwa także w wypadku, gdyby postępowanie administracyjne zostało przeprowadzone prawidłowo. Zwrócił uwagę, że działki W. M. nigdy nie były wykorzystywane przez nią na cele rolne. Od chwili ich wydzielenia w 1930 r. jako

działek letniskowych stworzyły strukturę działek budowlanych, z rozwijającą się jednorodzinną zabudową mieszkaniową. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy przyjął, że w dniu wydania nieważnej decyzji nacjonalizacyjnej sposób wykorzystania nieruchomości nie uprawniał do jej przejęcia na własność Państwa, gdyż nie była nieruchomością rolną. Wydanie decyzji nacjonalizacyjnej nie było więc nieuchronne.

Żądanie odszkodowawcze powodów Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione jedynie w zakresie rzeczywistej straty wynikłej z utraty działki nr 36. Zwrócił uwagę, że szkoda powodów, polegająca na utracie przez ich poprzedników prawnych własności nieruchomości, pozostaje w normalnym związku przyczynowym z wydaniem decyzji o przejęciu tej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa. Decyzja ta została następnie uznana za nieważną. Związek szkody z wydaniem niezgodnej z prawem decyzji komunalizacyjnej Sąd upatrywał w stworzeniu w ten sposób możliwości zbycia działki nr 36 osobom trzecim, która to czynność uniemożliwiła odzyskanie jej przez powodów. W związku z tym za źródło szkody powodów wynikłej z trwałej utraty działki nr 36 Sąd Okręgowy uznał wydanie z naruszeniem prawa obydwu decyzji odnoszących się do tej działki. Pomiedzy tymi decyzjami, a szkodą stwierdził normalny związek przyczynowy. Sąd zaznaczył, że z uwagi na terminy, w których zapadły obydwie decyzje dotyczące działki nr 36 (8 lutego 1977 r. i 4 marca 1996 r.), a także decyzja komunalizacyjna dotycząca działek nr 103, 104 (1 października 1992 r.), powodowie byli uprawnieni jedynie do uzyskania odszkodowania za szkodę rzeczywistą, odpowiadającą wartości utraconej działki nr 36, działki nr 103 i 104 odzyskali bowiem w naturze, a co najmniej mieli podstawy do wystąpienia o ich zwrot, jeśli Gmina H. nie chciałaby uczynić tego dobrowolnie. Nie przysługiwało im natomiast odszkodowanie za utracone korzyści, w tym równowartość czynszów dzierżawnych, jakie oni sami lub ich poprzednicy prawni mogliby uzyskiwać jako właściciele bezprawnie odebranych działek nr 36, 103 i 104.

W rezultacie Sąd uwzględnił jedynie powództwo o odszkodowanie za utratę własności działki nr 36, której wartość ustalił na kwotę 242 622 zł. Przyjął, że działka ta już w chwili zakupu przez W. M. przeznaczona była pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i nie stanowiła działki rolnej. Wartość działki uwzględniała jej stan z dnia 8 lutego 1977 r. i ceny z chwili orzekania.

Odsetki od zasądzonej kwoty Sąd Okręgowy przyznał powodom od dnia wydania wyroku.

Sąd wyjaśnił również przyczyny nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia powodów, podniesionego przez pozwany Skarb Państwa. Oceniał, że źródłem szkody poniesionej przez powodów były dwie wadliwe decyzje: z dnia 8 lutego 1977 r. - jej nieważność stwierdziło w dniu 9 marca 2007 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w S. - oraz z dnia 4 marca 1996 r., której wydanie z naruszeniem prawa stwierdził decyzją z dnia 9 marca 2011 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji. Roszczenie odszkodowawcze przewidziane w art. 160 k.p.a. powodowie mogli zrealizować dopiero po wydaniu późniejszej decyzji nadzorczej, gdyż dopiero wtedy stała się wymagalna ich wierzytelność odszkodowawcza. Licząc termin przedawnienia od dnia 9 marca 2011 r. (tj. od dnia wydania decyzji stwierdzającej wadliwość decyzji komunalizacyjnej) Sąd Okręgowy przyjął, że pozew złożony w dniu 17 czerwca 2013 r. stanowił czynność dokonaną przed upływem trzyletniego okresu przedawnienia z art. 160 § 6 k.p.a.

Oddalenie powództwa przeciwko pozwanej Gminie H. Sąd Okręgowy uzasadnił niewykazaniem przez powodów podstaw jej solidarnej odpowiedzialności za wydanie przez jednostki Skarbu Państwa wadliwych decyzji nacjonalizacyjnej i komunalizacyjnej. Odszkodowanie na rzecz powodów zasądził wyłącznie od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Wojewodę X. Solidarność czynną powodów Sąd uzasadnił niedokonaniem przez nich działu spadku do chwili wyrokowania.

Sąd Apelacyjny w (...) - rozpoznający sprawę na skutek apelacji pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody M. - wyrokiem z dnia 14 marca 2018 r. zmienił orzeczenie Sądu Okręgowego w ten tylko sposób, że zasądził od pozwanego Skarbu Państwa na rzecz K. M. kwotę 181 966,50 zł, a na rzecz M. H. kwotę 60 655,50 zł - obie należności z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty.

Sąd odwoławczy zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i jego ocenę prawną, że szkoda powodów polega na niemożności odzyskania w naturze działki nr 36, a jej wysokość odpowiada ustalonej przez ten

Sąd wartości działki. Zwrócił jednak uwagę na wielkość udziałów spadkowych powodów we współwłasności nieruchomości, które przypadły powodowi w $\frac{3}{4}$ częściach, a powodce w $\frac{1}{4}$ części i stwierdził, że każdy z powodów mógł domagać się odszkodowania odpowiadającego jego utraconemu udziałowi we współwłasności nieruchomości, gdyż świadczenie odszkodowawcze było podzielne. Zasądzone w wyroku reformatoryjnym kwoty uwzględniały udziały powodów w prawie do utraconej nieruchomości. Dalej idącą apelację pozwanego, który domagał się oddalenia w całości uwzględnionych roszczeń powodów, Sąd drugiej instancji oddalił. Nie uwzględnił także zarzutu wadliwej oceny okoliczności istotnych dla biegu przedawnienia roszczenia powodów, podzielił bowiem stanowisko Sądu Okręgowego, że przyczyną szkody były powiązane ze sobą wadliwe decyzje nacjonalizacyjna i komunalizacyjna, które łącznie doprowadziły do nieodwracalnej utraty przez powodów działki nr 36. Powiązanie pomiędzy tymi decyzjami Sąd ocenił jako złożony związek przyczynowy, uzasadniający obliczanie biegu przedawnienia dopiero od wydania decyzji nadzorczej z dnia 9 marca 2011 r., stwierdzającej niezgodność z prawem decyzji komunalizacyjnej dotyczącej działki nr 36, nie zaś - jak uważał pozwany Skarb Państwa - od decyzji nadzorczej stwierdzającej nieważność decyzji nacjonalizacyjnej z dnia 8 lutego 1977 r.

Pozwany Skarb Państwa - Wojewoda M. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. Wyrok ten zaskarżył w całości, powołując podstawę naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Zarzucił niewłaściwe zastosowanie:

- art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 160 § 1 i 2 k.p.a. polegające na uznaniu, że szkoda powstała w majątku powodów stanowi normalne następstwo wydania niezgodnej z prawem decyzji komunalizacyjnej z dnia 4 marca 1996 r., stanowiącej pośrednie ogniwo wieloczołowego związku przyczynowego, którego pierwszym ogniwem było wydanie niezgodnej z prawem decyzji nacjonalizacyjnej z dnia 8 lutego 1977 r., a ostatnim sprzedaż nieruchomości przez Gminę na rzecz osób trzecich,

- art. 363 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 160 § 1 i 2 k.p.a. poprzez przyjęcie, że w wypadku szkody polegającej na utracie możliwości odzyskania nieruchomości w naturze, spowodowanej nabyciem jej własności przez osoby trzecie będące w dobrej wierze, wysokość odszkodowania powinna zostać ustalona przy uwzględnieniu wartości utraconej nieruchomości, mimo że - zdaniem skarżącego - nie ma podstaw do utożsamiania utraty możliwości naprawienia szkody przez restytucję naturalną z uszczerbkiem w majątku poszkodowanego polegającym na utracie własności nieruchomości,

- art. 160 § 6 k.p.a. w zw. z art. 117 § 2 k.c. w wyniku przyjęcia, że bieg terminu przedawnienia roszczenia powodów rozpoczął się w dniu, w którym ostateczna stała się decyzja nadzorcza z dnia 9 sierpnia 2011 r., stwierdzająca wydanie decyzji komunalizacyjnej z naruszeniem prawa, nie zaś w dniu, w którym Samorządowe Kolegium Odwoławcze w S. stwierdziło nieważność decyzji nacjonalizacyjnej z dnia 8 lutego 1977 r.

Wnioski kasacyjne zmierzały do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi z pozostawieniem mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dalej idącym zarzutem kasacyjnym jest zarzut wadliwego zakwalifikowania przez Sąd Apelacyjny decyzji komunalizacyjnej jako zdarzenia, które stanowiło element złożonego związku przyczynowego, prowadzącego ostatecznie do szkody powodów w postaci bezpowrotnej utraty możliwości odzyskania w naturze prawa własności działki nr 36. Jak wywodzi skarżący, wyłączenie tego zdarzenia, uzasadnione tym, że nie mieściło się ono w ciągu zdarzeń łącznie powodujących szkodę w majątku powodów, musi prowadzić do wniosku, że bieg przedawnienia liczyć należy od ostatecznej decyzji nadzorczej stwierdzającej nieważność decyzji nacjonalizacyjnej, a nie od ostatecznej decyzji nadzorczej stwierdzającej bezprawność komunalizacji działki nr 36.

Konstrukcja złożonego związku przyczynowego wywiedziona jest z treści art. 361 § 1 k.c., który nie rozróżnia bezpośredniego i pośredniego powiązania między

zdarzeniami prowadzącymi łącznie do powstania szkody, ani też nie wymaga, by przyczyna szkody była tylko jedna. Pogląd ten jest powszechnie akceptowany i utrwalony od ponad pół wieku (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1952 r., C. 584/52, PiP 1953, z. 8-9, s. 366, czy wyrok tego Sądu z dnia 21 czerwca 1960 r., 1 CR 592/59, OSN 1962, nr III, poz. 84). Koncepcja wielocłonowego związku przyczynowego zakłada, że pomiędzy przyczyną a szkodą występuje szereg zdarzeń, które łącznie dopiero doprowadzają do jej powstania, zachowując jednocześnie każdorazowo między sobą normalną więź przyczynowo skutkową (co wynika z wymagań art. 361 § 1 k.c.), nie zaś wyłącznie powiązanie spełniające kryteria warunku *sine qua non*. Tymczasem w rozpoznawanym stanie faktycznym nie budzi wątpliwości, że szkodę w postaci utraty nieruchomości przez poprzedników powodów spowodowało już jej przejęcie przez Skarb Państwa na podstawie decyzji z dnia 8 lutego 1977 r. Nawet zakładając, że skutkiem stwierdzenia nieważności tej decyzji decyzją nadzorczą z dnia 9 marca 2007 r. było przywrócenie z mocą wsteczną stanu sprzed jej wydania, nie mogło to dotyczyć działki nr 36, należącej już wówczas do osób trzecich, które nabyły ją w dobrej wierze w dniu 5 listopada 1999 r. od właściciela ujawnionego w księdze wieczystej. W tym czasie obowiązywała ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.1997.115.741 ze zm.), która w dziale II ustanawiała wspólne zasady gospodarowania nieruchomościami należącymi do Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego (art. 10 u.g.n.), w tym sprzedaży tych nieruchomości (art. 27 u.g.n. i nast.). Wobec tego trudno uznać fakt komunalizacji działki nr 36 za zdarzenie konieczne w procesie jej sprzedaży, skoro takie same możliwości jej zbycia na rzecz osób trzecich miałby Skarb Państwa, gdyby działka nie została skomunalizowana. Skarżący ma więc rację, że skonstruowanie wielocłonowego związku przyczynowego obejmującego tę decyzję jako konieczny element wyrządzenia szkody powodom nie było prawidłowe.

Warto też wspomnieć o powołanych przez pozwanego w skardze kasacyjnej orzeczeniach poruszających problematykę złożonego związku przyczynowego w wypadku dochodzenia roszczeń z art. 160 § 1 k.p.a. Analizowane stany faktyczne bazowały wprawdzie na zdarzeniach związanych z powojennym

przejęciem przez Państwo gruntów warszawskich, a nie z dużo późniejszymi działaniami nacjonalizacyjnymi mającymi zapewnić zachowanie areału i produktywności nieruchomości rolnych, jednak w rzeczy samej w obydwu przypadkach elementem wspólnym jest ocena, czy i które późniejsze wadliwe decyzje, zależne od pierwotnej decyzji pozbawiającej dotychczasowych właścicieli ich nieruchomości, można włączyć w ciąg przyczynowo-skutkowy łącznie wywołujący szkodę w majątku poszkodowanych właścicieli lub ich następców. Ponadto rozstrzygane problemy, związane z roszczeniami odszkodowawczymi byłych właścicieli gruntów warszawskich (ich następców prawnych) nie dotyczyły roli decyzji komunalizacyjnej, lecz - ściślej powiązanej z rozporządzeniem częścią wadliwie przejętej nieruchomości - decyzji o sprzedaży odrębnych lokali w budynkach na tych nieruchomościach, jednak przyjęty kierunek wykładni tym bardziej potwierdza zasadność stanowiska wyrażonego w niniejszej sprawie.

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2018 r., III CZP 46/17 (OSNC z 2018 r., nr 7-8, poz. 65) przyjęto - po przeprowadzeniu analizy poglądów doktryny i orzecznictwa, w tym wielokierunkowo uzasadnionej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2015 r., III CZP 22/15 (OSNC 2016, Nr 3, poz. 30) - że w razie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej utrzymującej w mocy decyzję odmawiającą ustanowienia na rzecz byłego właściciela nieruchomości prawa użytkowania wieczystego na tej nieruchomości na podstawie przepisów dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279 ze zm.), źródłem poniesionej przez niego (następców prawnych) szkody nie jest decyzja wydana z naruszeniem prawa, zezwalająca na sprzedaż lokali w budynku położonym na tej nieruchomości. Sąd Najwyższy nie dopatrywał się związku przyczynowego pomiędzy późniejszą decyzją dopuszczającą sprzedaż lokali a szkodą właścicieli (ich następców). Uznał, że utratę własności całości budynków wywołała unieważniona następnie decyzja dekretowa, odmawiająca ustanowienia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości na jego rzecz, której konsekwencją było przejście własności budynków na własność Państwa, wobec czego późniejsze rozporządzenia lokalami w tych budynkach nie spowodowały dalszego uszczerbku w majątku poprzednich

właścicieli (ich następców prawnych), którzy nie byli ich właścicielami. Tym bardziej więc szkoda, łączona z utratą możliwości odzyskania nieruchomości nie mogła wynikać z faktu komunalizacji, która nie powodowała, ani nie ułatwiała nawet rozporządzenia całością ani częścią nieruchomości w sposób nieodwracalny dla poszkodowanych właścicieli, gdyż powodowie w tym czasie nie byli już właścicielami działki nr 36.

W rozpatrywanym obecnie stanie faktycznym wyłączenie decyzji komunalizacyjnej i odnoszącej się do niej decyzji nadzorczej z dnia 9 marca 2011 r. z ciągu zdarzeń, których normalnym następstwem była szkoda powodów, usuwa także możliwość uznania tej decyzji nadzorczej za zdarzenie istotnego przy dokonywaniu oceny biegu przedawnienia. Ponieważ zaś wśród okoliczności uzasadniających roszczenie powodów oparte na podstawie prawnej z art. 160 § 1 k.p.a., poza niemającą wpływu na powstanie szkody decyzją komunalizacyjną, wskazywana była tylko - uznana za nieważną - decyzja nacjonalizacyjna z 8 lutego 1977 r., badanie kwestii przedawnienia roszczenia odszkodowawczego winno odwoływać się do daty ostateczności decyzji nadzorczej z dnia 9 marca 2007 r. stwierdzającej nieważność przejęcia m. in. działki nr 36 w 1977 r. Ten aspekt sprawy nie był jednak w ogóle dotychczas rozważany przez Sąd Apelacyjny, który wypowiedział się jedynie o przyczynach, dla których bieg przedawnienia łączył z wydaniem decyzji z dnia 9 marca 2011 r. (tj. decyzji stwierdzającej wadliwość decyzji komunalizacyjnej dotyczącej działki nr 36), konieczne jest więc poddanie pełnej ocenie podmiotowej i przedmiotowej nie tylko granic czasowych przedawnienia wyznaczonych przez art. 160 § 6 k.p.c. w odniesieniu do decyzji z dnia 9 marca 2007 r., ale także okoliczności mających wpływ na wystąpienie przez powodów z roszczeniem dopiero w 2013 r. Z tych przyczyn zaskarżony wyrok należało uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

Skarga kasacyjna okazała się więc uzasadniona w zakresie zarzutów naruszenia art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 160 § 1 i 2 k.p.a. oraz art. 160 § 6 k.p.a. w zw. z art. 117 § 2 k.c.

Natomiast zarzut naruszenia art. 363 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 160 § 1 i 2 k.p.a. nie wymagał poddania go ocenie, ponieważ postawiony został na wypadek podzielenia przez Sąd Najwyższy stanowiska, że wadliwa decyzja komunalizacyjna wplatała się w złożony związek przyczynowo-skutkowy, w którym miała ważne znaczenie, jako jedna z współprzyczyn powstania szkody w majątku powodów. Wyłączenie normalnego związku pomiędzy tą decyzją a wystąpieniem szkody objętej powództwem czyni bezprzedmiotową ocenę charakteru i rozmiaru jej skutków majątkowych dla powodów, związanych z bezprawnym znacjonalizowaniem działki nr 36 decyzją z dnia 8 lutego 1977 r.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.